

Szerkesztői iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.
Kéziratok nem adatnak vissza.

KÖZÉRDEK

egyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
félre . . . 2 frt,
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.
Nyilttér sora 15 kr.

A vármegyei közigazgatás rendezéséről.

A vármegyei közigazgatás rendezéséről szóló törvényjavaslat 279 §. helyett 2 §-ból fog állani, melyek következőleg hangzanak:

1. §. „A közigazgatás a vármegyékben állami feladatot képez, melyet binavezett állami közegek intéznek, részint önállóan, részint a törvény korlátai közt önkormányzati elemek közreműködésével.

2. §. Utasítatik a belügyminister, hogy az 1. §-ban kimondott elvnek megfelelőleg: a vármegyei közigazgatási közegekről és azok hatásköréről, a vármegyék önkormányzatáról, a közigazgatási birodalom szervezéséről és hatásköréről, valamint a közigazgatási bíróságokról egyidejűleg terjesszen elő törvényjavaslatot.“

E törvény pusztán elvi — igaz, hogy nagy és fontos elvi — kijelentést fog tartalmazni, minden végrehajtási felhatalmazás nélkül, arra kötelezve a kormányt, hogy újabb — s valószínűleg jobban átgondolt s alaposabban kidolgozott — törvényjavaslatokat terjesszen elő, melyek lényegesen kevesebbet fogják az öt hónapon át tárgyalás alatt volt törvényjavaslat elleni éles kifogásokat Ez új törvényjavaslatok beadása azonban egyhamar nem várható. „Legalább egy év fog elmúlni, míg ez a kérdés ismét a törvényhozás tárgyalása alá kerülhet“ szövegét gr. Szapáry miniszterelnök az augusztus 6-án tartott képviselőházi gyűlésben. Miután pedig a jövő évben — valószínűleg május havában — képviselő választások lesznek, az új képviselőház pedig ősszel fogja megkezdeni ismét nagy munkáját, első sorban a költségvetés tárgyalását, — valószínű, hogy az új közigazgatási törvényjavaslatok 1893. évnél hamarabb tárgyalhatók nem lesznek.

Ez esetben tehát az 1886. XXI. t.-c. igen

nevezetes intézkedéseit még a folyó évben végre kell hajtani, t. i. azon intézkedéseket, melyeket az immár visszavont törvényjavaslat 260. §-a hatályon kívül kívánt helyezni, a ministeriumra bízván az átmeneti és életbeléptetési intézkedések megtételét. Az 1886. XXI. t.-c. 32. §-a szerint ugyanis a vármegyei tagok választása 5 évenként 10 évre eszközöndő; a 96. §. szerint a törvényhatósági bizottsági tag választó kerületek beosztásának kiigazítása, a bizottsági tagok számának a népszámlálás eredményéhez képest 10 évről 10 évre való újra megállapítása stb. a legközelebbi általános népszámlálást követő évben eszközöndő.

Már pedig az általános népszámlálás megtörtént: adatai községenként tudva vannak, következőleg az idézett törvényszakaszok rendeleteit végre lehet és kell is hajtani.

Vannak ugyanis bizottsági tagok, kiknek megbízatása az 1870. XLII. t.-c. érvénye alatt keletkezvén, a folyó évvel lejár. És bizonyos az is, hogy — mert a törvény rendeli — némely bizottságilag választó területet, szaporodott népességére, de meg az újabb szolgabírói járás területekre való tekintettel, újra kell alakítani. — Természetesen ezen változások nem csekély előmunkát igényelnek; megkívánják az állandó választmány előkészítését, a törvényhatósági közgyűlés tárgyalását és a belügyminister jóváhagyását, a választásokra vonatkozó intézkedések pedig szintén sok időt vesznek igénybe.

Mindezek alapján a törvényhatóságoknak jogában és kötelességében áll teljesíteni a törvény által előszabott teendőket s úgy hisszük, hogy a kormány is a végrehajtásra figyelemmel intézkedést mielőbb szét fogja küldeni.

Levelezés.

Alvinc, 1891. aug. 5-én.

Sem a szerkesztő urak közül, sem a lapok áldozatkész kiadója, sem a kérhetetlen szedő-fiu, szóval senki a hivatottak közül nem áll a hátam megett, mégis nagyobb drukokban vagyok, mintha a fentiek állanának. Referádat kell írnom, olyat a minót megérdemel az a tárgy, illetőleg mulatság, melyről ebben a rekkenő melegben is írni kell. Irni kell, mert nem szabad a sajtónak elhallgatni, hadd vegyen tudomást ország, világ arról, hogy Alvinc régi s már szinte hanyatló félben levő fényére emelkedni kezd. Volt idő s nem is olyan régen, midőn megyénk mulatni akaró fiatalosága, no meg öregbijeit is igazi mulatságot találtak itt. Ide gyűltek össze s igazi magyar vendégszeretettel fogadtatva, az idejövételt nem is bánták meg. Mosolyoghatnak Szerkesztő uraimék! A központ Alvinc volt. Az utolsó időben egy kis fényes mulatásunk, nem mintha kihalt volna a vendégszeretettel keblünk, a világról sem, hanem, mert . . . biz isten sok teher nyomja vállainkat. De most félre vetettünk minden terhet, gondot s rendeztünk f. hó 2-án egy oly fényes s minden ízében sikerült nyári mulatságot az ev. ref. egyház elhasadt harangja javára, a minő ritkítja pártját. És itt van az én drukkolásom fő oka. Hü és teljes képét kellene említett mulatságnak adnom, de hiába, nem megy. Ép azért a hiányokért kérem ne büntettessem tulszigoruan, legyen mérsékeltem, hogy ugyancsak fenti célra f. hó 9-én a helyi műkedvelők egy jótékony célú előadást fognak rendezni Csiky „Czifra Nyomoruság“-át adván elő s abban nekem egy 5 leányval megáldott apát kell eljászanom s ebből kifolyólag minden képességem arra kell fordítanom, hogy azt helyesen felfogva élethűen adjam. Az igaz, hogy isten tényleg is 5 leányval áldott meg, csak hogy ezek még kicsinyek ám. Nem kell férjhezmenetelükről még gondolkozni . . .

Hanem áttérve az aug. 2-iki mulatságra, hogy az oly fényesen sikerült, első sorban főuram tisz. Benedek Károly lelkész urnak, ki fáradságot nem ismerve, lankadatlanul járt, irt, buzdított, kért, szóval az egy parancsolgatást kivéve mindent elkövetett, hogy Alvincen a régi hírneves mulatságok újra napi rendre kerüljenek s

TÁRCA.

Abrudbánya és Zalatna szomorú napjai 1848 és 1849-ben.

(Folytatás.)

A polgári őrseregnek a hozzá csatlakozott városi néppel a városból való kivonulások után azonnal látható vala, miszerint többen az oláhok közzül az országut mellett levő hegyoldalán előre szaladának, hogy a Petrozsány falubelieket fellátsák és a menekülőknél utjokat elzárják. A körüllevő oldalokról a felzúduló dühös nép összehívó kurjongatások mellett a várost ellepte főleg a még lángba nem levő utcákat; mindenfelé nyugsgótt a néptömeg és duláshoz, romboláshoz, pusztításhoz és gyilkoláshoz kezdett. Magyarok, németek; tiszték, polgárok, aszonyok, gyermekek, minden külsőségek nélkül rongáltattak, a már előre kiszemelt és megjelölt személyek, tiszték és polgárok, ugyiszintén vagyonszám embereket halálra kerestettek s a netalán megtaláltakat irtalom nélkül lelővették, szurattak vagy agyonvertek.

A szél kedvezéséből még meg nem gyúlt épületeket felgyújtották s a megpróbált és elkezdett, de védelmezők által nem sikerült gyújtogatás ismételtetett; házaikat és vagyonaikat a gyújtogatástól és rablástól megmenteni kívánók, kényszerített eltávozások mellett, pénzzel voltak kénytelenek életüket megváltani.

A piacon levő kath. templomban gyűjtött és rémlősökben nagyobb részben odahagyott javakat, mint-hogy az ottan levők közzül mindenki csakis a megmeneküléséről gondolkozott; elrabolták, nemcsak, hanem még a templomi kőutósókban, és másféle tárgyakon kívül ferdített kezekkel az oltári szentséget áldozó kelyheket szóval mindent elraboltak s prédáltak, nemkülömben a k.

pénztárokot, kohókat, raktárokat és házakat, melyekről alább a részletes leírások következnek.

Utközben lépte el elsőben is a mindinkább növekedő kétségbeesés a városból kivonult és segedelem nélkül való szerencsétleneket. Itt keresés a férj nőjét, ott egy anya gyermekét, itt egy asszony testvéreit, ott egy apa fiát stb. és mindenki sirt és ordított kétségbe esetten vagyona veszteségén, melyet a tüztenger megemészített. Két férfi lehullott borzasztó rángatások közt, a nyavajatorés következtében; leírhatatlan zavar állott be.

Igy ment lassan és elszédve az elkecseregett és kétségbe esett vonal a petrozsányi szorosig, hol az ut mellett levő kővágók hegye már oláhokkal ellepve vala, kik az átmenetelt és utat elzárták, a kétségbe esettek tovább nem mehetek anélkül, hogy a hegy csúcsáról le nem ölettek volna; ekkor a polgári őrsereg kapitánya Farkas László akar a polgári őrseregből egy néhány stucakkal ellátott egyéneket a hegy oldalára kirendelni, az oláhokat a hegyről eltávolítani, de a kétségbeesés mindenkinek kedélyeit eltompította s az aszonyok ellentállottak a férfiaknak, nyakokba borulva, sirva, rimázkodva, nyakokat tartva ugyanarra, hogy csak egynehányan kevesen állottak elő; ezt észrevévén az oláhok, egy bizottságot küldtek le, kik között az ősmereles metesdi kistörő Nucz Vaszilie és zalatnai Roska Stefan is valának, azon ajánlattal, miszerint a férfiak raknak le fegyvereiket a két befogott szekérre, melyekhez ők nem fognak nyulni, nehogy bosszúból falvaikat felgyújtják és azután hűtet teendének, hogy az egész néptömeget Fehérvárra elviszik, hasztalanul akarták magokat az ajánlat ellen többen ellenszegülni, azoknak, kiknek legtöbb befolyásuk lett volna, egy halló hangot sem adhattak, mivel a helységben való hangos- és egész nap tartó beszédek után elkezdtek; a többek között egy szűcs legény önkéntesen és biztosítása

mellett ajánlkozott az ut megnyitásra, ötven általa kiválgatott őrségbeli személyekkel, ajánlata el nem fogadtatott; a bizottság kívánatára fegyvereiket letenni ígérték és ajánlották, csak hogy bátorságban utjokat folytathassák. A polgári őrsereg és polgárok fegyvereiket mintegy 4 órakor d. u. a szekerekre letették, minnekutána a jelenlevő bizottság tagjai a több jelen nem levő oláhok neveikben és a hitet letették.

Több család ezen szabályokra és látásra megdöbbenve visszatértek, az égő helység felé és eloszlottak az erdőben, némelyek közülök az elkülönözött házakban levő ősmereles lakosokhoz menedéket keresni, ezek közzül az országuton a fegyvertelen gyógyszerész Guzman József, még életben levő Marillai Ignác mellett Petrozsányi Toma által megöletett s kirabolttatott, ki tettét nem hogy tagadná, de sőt, hogy mostan és szabadlábban vagyon, még kérkedik, dicsekedik, hogy 30 fegyvertelen embert leagyal, ugyanezen ember három honappal később Trojánba öt Abrudbányára jövő oláh asszonyt egy trimpoeli paraszt szekérre felvett és Zalatnára kísért meglótt! mi közönösen tudva van és különösen Jánk Nyikulája elbeszéllette.

Amint egy 8—1000 lélekből álló néptömeg az országuton vonult lefelé (Fehérvár felé) több oláh csoportoktól, melyek hova-tovább mindinkább sűrűbbedtek körülvéve, kísértetve és nagyobb tolongás eredt; már Petrozsány falu határára az oláhok levettek egynehány fegyvereket a szekerekről és utközben 3—4 általuk kijelölt egyéneket lelőttek. Galacz falunál, midőn egy polgár vizet inni és a patakhoz menni akart volna, azonnal leöletett. A fenesi hidnál, hol még több paraszt a többi vad tömeghez csatlakozott, azonnal a fegyvereket a szekerekről levették és elosztották magok közzül és a körülvett, minden védelem nélkül való szerencsétlenek, fenyegetőzések és szidalmazások közt hajtattak Preszákán át, a hol már alkonyodni kezdett, az országutól jobbra egy posványos törökbusz

ezen mellett no meg az is volt a főcélja, hogy az irt célra minél nagyobb összeg gyűljön össze. Célját elérte. Nagy és intelligens közönség, szép bevétel, fesztelen mulatság, kell-e több? Különösen ki kell emelnem a vidéket. Igen szépen volt képviselve a hegyalja. Városaink, mint Nagyenyed, Gyulafehérvár stb nem maradtak el.

A jelen volt díszes közönségből, úgy emlékezet után, előre mondom hiányosan a szerkesztő uraknak, meg-sugom, hogy becses jelenlétükkel megtiszteltek:

Ngs. Balogh Vilmos miniszteri oszt. tan. ur neje (Czelna), dr. Mohay Sándorné, Andrassy Sándorné (Gyulafehérvár), Sükösd Geróné (M.-Igen), Tókos Zsigmondné (Kolozsvár) és nagyságai, Balogh Vilma és Berta (Czelna), Kovács Ilka, Andrassy Berta, Irma, Szőke Linka (Gyulafehérvár), Papp Ilka és Mariska (Szászváros), Nevelics Nina (Felvinc), Ferenczi Ágnes (Szeged), Novák Ilona k. a. (Kolozsvár.)

Balogh Ödön, Albert Rózi (Czelna), Fülöp Gy. (Szászváros), Fagó Ernő (Pozsony), Szacsvai Zsigmond, Takács Károly, Schissel István, Nevelics Kálmán (Felvinc) Rocsány György (N.-Szalonta), Verres Samuel (Déva), Szakács Lajos (N.-Enyed), Belle Lajos (Széplak) Joksman Nándor, Mihelyes Károly, Nagy József, Komandó százados, Violin százados, Reisenberger főhadnagy, Kleiner hadnagy (Gyulafehérvár), Szakács Gyula (N.-Enyed) Ján törvényszéki albiró (Segesvár) urak.

Hogy ily díszes névsor mellett a helybeliek is teljes számban részt vettek s hogy a szászvárosi első zenekar mellett a mulatság csak a hajnali órákban ért véget: mondanom felesleges. A bevétel a 130 frtot meghaladja. A részletes számadásról, felülízetésekről a leszámolás után fogunk megemlékezni.

És most be is zárhatnám tudósításomat, de nem mulasztatom el mindenik szives résztvevőnek, de különösen a vidékről megjelenteknek áldozatkészességükért a legforróbb köszönetet nem nyilvánítan: Áldja meg az ég ura őket minden jóval s kérjük továbbra is becses pártfogásukat.

r. l.

VEGYES HIREK.

— Lukács László az abrudbánya-erespataki választó kerület képviselője július 29-én tartotta meg programbeszédét Abrudbányán, 30-án pedig Verespatakon hol 200 terítéki banket is volt. A közönség kiváló rokonszenvel várta a jelestehetségű szakfőnök, s taracklővésekkel diadalkapuvál fogadta. 31-én távozott haza Zalathnára, meleg búcsút vevén választóitól, kiknek nevében Abrudbánya város főkapitánya Lépes Ferenc mondott búcsuszt.

— Villám okozta tűz ütött ki múlt hétfőn Vajasad községben. Leégett 3 ház és 1 asztal buza.

— A peronospora nevű szőlőlevélbetegség, mely a levél alsó lapján fehérész lisztzerű foltorodásként jelentkezik július és augusztus hónapokban s a levél teljes elhalását s a firtők éretlen maradását okozza; több felé kezd mutatkozni a szőlőtőveken. Nagy veszedelem, de szerencsére van védelem ellené, melyet a rézgálic oldattal való permetelés nyújt. A kelybeli vincellér-képezde rendelkezik egy francia gyártmányú puttonhoz hasonló

permetező készülékkel, mely szabatosan működik, könnyen kezelhető s eónak teljesen megfelel. Ára 25 frt.

— „Abrudbánya és vidéke” címmel folyó hó 2-án újlap indult meg Policzar Zsigmond könyvnyomdájában K. Rác Károly szerkesztésében. Habár kis körre is terjedhet e lap hatása, mégis megfelelő irányban szerkesztő derekasan oldhatja meg feladatát, minél fogva további munkálkodása elé érdeklődéssel tekintünk.

— A „Nagyenyedi Iparos Dalkör” végre is megvalósítja a már régebben tervezett tordai kirándulását. Ugyanis a dalkör, még tavaszi koncertjén előadott szindarab feltűnő sikere által felbuzdította, megkereste a tordai iparos ifj. önk. és betegsegélyző egyesületet, hogy vele karöltve Tordán egy színelőadással és tánccal egybekötött dalestélyt rendezzen, — de akkor arra alkalmas nyári helyiség Tordán nem lévén, így az átrándulás függőben hagyott addig, míg a tordai ligetben épített fedett tánchelyiség teljesen elkészült. — Most, midőn a helyiség teljes befejezését csak napok határozzák, a két egyesület érintkezésbe lépett s komolyan hozzáfogott a dalestély megtartásának kiviteléhez s a kölcsönös megbeszélés után azt határozta el, hogy a dalestélyt f. évi augusztus hó 16-án a tordai ligeti nyári tánchelyiségben megtartja. — A mulatság iránt az érdeklődés Enyeden is nagy s mint halljuk, innen is sokan szándékoznak átrándulni Tordára.

— Az 1848-49 i szabadságharc emlékek kiállításának rendezői több értékes festményt rendeltek meg oly célból, hogy azokat a becsesebb s értékesebb tárgyakat beküldő kiállítók közt díjok gyanánt osszák ki a kiállítás befejeztével. E festmények közt Kolarznak két, igen sikerültnek mondható kép van. Az egyik a Kossuth ceglédi beszédjét hallgató nagy közönséget látjuk, hogy mily lelkesedéssel és (a képen jól kifejezett) áhítattal vették őt körül a derék alföldi magyarok. Az előtérben állók közül többen leborulva hallgatják, Kossuthot. E kép párja azt a híres jelenetet ábrázolja, mikor Kossuth ceglédi beszéde után másnap több ezer (minden fegyvert fogható) ember lelkesedve indult Pest felé kaszákkal, fejszékkel és ajkukon a Kossuth dalal. Azt állítják, hogy itt hangzott föl először a mi kedves notánk, hogy: „Kossuth Lajos azt isenté” Szerzőjét ma sem tudjuk. — E képeken kívül életnagyságu Kossuth mellképet olajba festve is kapnak mindama kiállítók, a kik nagyobb számu vagy a kik egyes, de igen érdekes dolgokat küldenek. A többi kiállító is kap életnagyságu fénykép imitációt Kossuth képéből. Minden küldemény az 1848-49i szabadságharci kiállítás rendezőinek Budapestre a fővárosi vígadóba címezendő.

— A marosújvári bányaművi zenekar tagjai f. évi augusztus hó 15-én a marosújvári liget tánchelyiségében a nagyenyedi zenekar közreműködése mellett táncvigalmat rendeznek. Belépti jegy ára: személyenként 50 kr. 3 tagu családjegy 1 frt 20 kr. 4 tagunak 1 frt 10 kr. Kezdeté este 7 órakor.

— A nagyenyedi kíségtő fateréképntárát július havi pénzforgalma a következő volt: bevétel 101.038 frt 33 kr. kiadás 79.979 frt 16 kr, pénzkészletbe 21.059 frt 17 kr.

— Pályázat vincellér-iskolába. A nagyenyedi vincellér-iskola igazgatósága pályázatot hirdet 5 egész és egy fél államköltséges tanuló felvételére. A pályázat

folyamodványok Nagy-Enyedre az iskola igazgatóságához intézendők A folyamodványok benyújtásának határideje szeptember 15-ike. A felvételi feltételek: 16 évét elért életkor, egészséges testalkat, négy elemi osztály végzése és szülői engedély.

— Az adózó közönség figyelmébe. Nagyenyedváros adóhivatala, egy az általa kiadott hirdetményben közhírré teszi azt hogy a folyó évi III-ik évnegyedi adók, és az utadók már esdekessé vált, felhivatnak tehát az érdekeltek, hogy folyó évi augusztus hó 15-éig annyi-val inkább fizessék be, mert azok azontul a késedelmi kamatokkal együtt, végrehajtás utján is felvétlni fognak.

— Földbirtokosaink figyelmébe ajánljuk a nagyszebeni 12. cs. és kir. hadtest élelmezési biztonságának felhívását, mely szerint f. hó 19-én a szállítási ajánlat tethető a következő állomáshelyekre: Nagyszebenbe 2400 mázsa rozsrá és 7800 mázsa zabra, Brassóba 2550 m. rozsrá és Kolozsvárra 2900 mázsa rozsrá. Kőzelebbi feltételek az alispáni hivatalnál tekinthetők meg.

CSARNOK.

Mult, jelen, jövő.

írta Dorcsák Dezső.

I.

... Emlékszik-e még? Nem felejtett-e még el?

Mikor ott künn oly hideg volt. A fák koronái görnyedeztek a hó alatt. Az ablakokra a legszebb jégvirágokat varázsolt a fagy. A szel süvöltött végig az utcakoc. Mikor kidühöngte magát, még egyszer teleszórt a kapuk és házan alját hóval, aztán elesenedült.

Ott ültünk mindketten a meleg szobában, a fehér kandeló mellett. Ajkunk szóra nem nyílt, kár is lett volna azt az édes esendét megtörni. Beszélj ajkunk helyét a szívünk. Még akkor egyformán vert az... De ugy-e nem változott meg? ... csak az öné dobban már kevesebbet... sokkal kevesebbet.

Az izzó kályha oda veté fényét arcunkra s mi kiolvastuk egymás szeméből az igaz, őzletlen szerelmet!

Igaz szerelem volt az? ...

A poncolataink elfoglaltak bennünket. Mintha akkor kopogott volna az ablakon. Mindketten összerendeztünk: ismét itt voltunk ezen a prózai világon. Ön felállt és kinyitá az ablakot: egy kis veréb esett be rajai. Mennyire sajnálta a kis állatot, mint ápolta, mint dédelgette! Ölebe vette s úgy cirogatta s az a kis veréb nem félt öntől, nem, mert tudta, hogy azok a puha kezek nem bántják soha...

Azután rám nézett — elpirult, mint a ki rosszat tett. A kis állat összehuzta magát ölebe s mi ismét gondolkodtunk... Sok idő múlva elkérte ironom s egy kis darab papírra néhány sort vetett, mely nekem oly boldogság volt.

Emlékszik-e még, mi volt arra írva? ...

Csak két sor volt, de mégis oly örömet szerzett vele — nekem. Ezt írta rá:

„A mióta megláttalak téged,
A szívemben hordozom a képed!”

földre és letelepedni, lefeküdni kényszerítették azon fenyegetődzéssel, hogy akármelyik, ha felkél vagy csak mozdul, azonnal leöveltetik s ezalatt kettős sortól körülvéve, felhuzott fegyverekkel őriztettek, az örködő falusi parasztok pedig elvadult indulatokban a borzasztó halál különönl-külömbféle kínos nemeiről tanakodtak és értekeztek, mit a szerencsétlenek a legnagyobb esenddel s mozdulatlanul hallgatni kénytelenítettek, ilyen beszédek-ből nyilvánosan tudva, várható borzasztó napfeljöttét és mindamellet, hogy a telepedésre kijelölt hely posványos volt és csaknem egész éjjel esett, szivszorongatások közt kétségbe eső gondolataikban a gyászos hajnal elvárni kénytelenek valának.

A siránkozást és nyomorúságot ezen irtóztató éjszakának senki sem képzelheti, ki csak szemtanuja nem volt és semmitem tejezi ki azon rómületet, mely a szegény, szerencsétlen zalathnai lakosokat ellepte, az asszonyok szivszaggató panaszaik, a férfiak néma kétségbeesések, a sok gyermek félelmes jajgatásai, egy sziklát is megindíthattak volna s mindamellet a szomjuságtól elpedett szerencsétleneknek egy csep viz sem nyújtott, de sőt tilos volt az alig 10 lépés távolságra levő folyóhoz csak mászui is enyhítés végett. Az ég egész hátulsó horizontjában borult idő mutatkozott a folytonos zalathnai égéstől, mialatt egy vékony eső a sokaságot, különösen a nyári köntösben öltözött fehérepeket által áztatta.

Az oláhok, az idő és fáradság sulya elhordozásához szokottak, kellelőg öltözködve, jól feltorozva és pálinkázva, vigan töltötték éjjüket a gyepen. Arról kezdének tanácskozni, oly hangosan és oly közel, hogy ezt a zalathnaiak jól hallották. Mit csináljanak a foglyokkal? Balázsfalvára kísérik-e, vagy agyonverjék?! — Borban uszó jókedvők tivornyává fájult. Lám, mily keveset gondoltak a szeren-

csétlen menekülők szomorú sorsával.

Éjjelig minden valamennyire nyugalmas volt csak a körön kívül Preszáká falu részébe hallatszott sok és kemény beszéd és többször említett a preszákái lelkes és bíró; egyszerre hallatszottak Zalathna felől lölépések, mi a körön hivni örködőkben nagy figyelmet okozott, a Jánk Nyikula, Lukács Kornya stb. mondásai s állításai szerint, Teniszláv Tomis (másképp Pityik Magazinárius) fa magazin gornika, ki a zalathnai rombolás után egy nagy aranyláncot Lukácsnak megvásárlás végett ajánlkozott, még két zalathnaival bizonyos parancsnak következtében lefelé lovagoltak, miről metesdi Nue Vaszilie bizonyíthat, ki az ugyancsak metesdi pap Ursz nevű fiával és az ottani őrmesterrel jelen voltak, az első ezek közül elbeszélte Knöpfler Vilmosnak újabb időben, hogy ugyanazon éjjel több fenési gornik is szekérral Fehérvárra mentek, rövid időre éjjel után visszatértek és mindeniket legyilkolni rendelték. A körülvert szerencsétlenek hallottak is valóban egy szekeret nagy sebességgel jönni és az oláhok gunyolódva megszólitván mondták és jövendölék nekik, hogy az ágyuk a várból jönnek, hogy őket megsemmisítsék. Egy szerencsétlen a körülvert tömeg közül a szekérhez szaladván meneküldő, agyonveretett, a tompa ütéseket némelyek hallották. Minekutánna a lovak lépéseik hallatszottak, a zalathnai tiszték neveik mintegy jégzekből hangosan felszólitattak és hogy azok ott volnának kérdeztek, természetesen arra semmi felelet nem következett. Azután a körülvevő örködők felcseregették, a mint ezalatt mondatott, más falubliekkel, kik is azonnal a szerencsétleneket motozni és kirabolni kezdették.

Szemmel látó tanui voltak, hallották és látták többen s nevezetes dr. Knöpfler Vilmos, ki a kör szélén és éber figyelemmel volt azon irtóztatos jeleneten. Mindenki

(Folyt. köv.)

Észre
daron pihe
kor a bold
esókkal?
törülje le
mint nem
Bold
Ebben a
mig tanul
soká kelte
Miért
lehesen?
Nemde az
Miért
Másm
hogy anyja
Még
közül. Majd
Ismét
ben, én köz
szédét. Elu
rendezésük
kában, mer
fogunk éln
Hane
dok voltak
Az ábránd
elsurrannak
Azut
kezdett. Sz
Emlékszik-
galambom
„Gyászba t
szolta rá, h
tettem, me
Hijáb
tem legjobb
játsszani ez
hallaná...
Hane
En é
össze: önn
fűrtös fejét
nyomtam a
Tudja
Ez bi
— It
megtörtén
hozzám, só
felülmulja s
— M
szolt Ön su
hatsz erre
...
is szívemből
hogy megt
Füst
melyre egy
Fél é
nyaim foly
de hát táv
Ön n
vét: ugys
ségével elb
ön? biztatt
Talan azért
ressen azért
jó lélekre
De nem va
Vagy
szólt, miért
— K
En egy szó
önről, bár f
De ne
Minde
nak nem ir
veléből uj
kegyed egy
Pünk
Az a
mondá, hog
bolondított,
Sokat
tények bizon
Érjen
adással törő
vele szíveme
Ezen a
gén ez volt
Hogyan
Nem vagyok
hány szóval
engem nem
Itt ülő

Észrevétlenül nyultam kezei után, mely a kis má-
daron pihent. Érezte-e mint remeg kezem az önébe, mi-
kor a boldogságot köszöntem meg a rányomott, forró
csókkal? Érti-e még rajta az? Ha még ott van kérem
törölje le . . . én kérem. (Ugy engedelmessédek-e még
mint nem rég egy pár hónappal is ez előtt?)

Boldog volt Ilma ön is, olyan mint én voltam.
Ebben a pillanatban ígérte meg, hogy várni fog rám,
míg tanulmányaim befejezem külföldön. Soká, nagyon
soká kellett volna várni, megtette-e volna azt?

Miért kérte anyját, hogy engedje meg, hogy enyém
lehessem? Miért kérte őt, hogy ne kényszerítsék másra?
Nemde azért, mert szeretett.

Miért változtatta meg akkor az akaratát?

Másnap ismét eljöttem s ön örömpesevő mondá,
hogy anyja mindenbe beleegyezett, mert ő nagyon jó nő.

Megakartam kegyedet ölelni, de kisiklott karjaim
közül. Majd később — szolt s én vártam szivesen.

Ismét ott álltunk a kályha mellett. Ön egy karszék-
ben, én közelében s boldogságtól eltelve hallgatam be-
szédét. Elmondá, mint fogunk élni, milyen lesz a be-
rendezésünk. Milyen boldogok leszünk a magunk hajlé-
kában, mert mi nagyon önzők leszünk, csak magunknak
fogunk élni . . .

Hanem hát nagyon korán volt mindez! Hiu ábrán-
dok voltak ezek, melyek nem teljesülnek soha . . . soha.
Az ábrándok eltűnnek és megint előjönnek, azután ismét
elsurrannak, hogy soha ne teljesüljenek . . .

Azután közelebb húztam székeket, mert énekelni
kezdett. Szép szoprán hangja még most is a fülemben cseng.
Emlékszik-e még, mit énekelt: „Szeretlek én egyetlenegy
galambom . . .” Később én is elénekeltam a nótámat:
„Gyászba borult az életem, te miattad . . .” Azt vála-
szolta rá, hogy ne daloljam ön előtt többet . . . Nem is
tettem, mert mint mondá fáj önnek . . .

Hijába tiltja most már . . . higgye meg ezt szere-
tem legjobban hegedülni még most is. Erzéssel tudom
játszani ezt a dalt, mert teljesen átérzem. Bárcsak most
hallaná . . . mily boldog is lehetnék.

Hanem hát folytatam, a hol elhagytam.

Én énekeltem dalaihoz a secundót, igen jól hangzott
össze: önnek is tetszett. Elhall az ének s én odavontam
fürtös fejét keblemre, aztán . . . aztán egy édes csókot
nyomtam ajkára.

Tudja-e mi az a csók? Éreznie kellett.

Ez biztatás volt a jövőre s kegyed nem tagadta meg.
— Ilmám, szoltam kis idő múlva, ha véletlenül
megtörténnék, mit a jó ég ne adjon, hogy hűtlen lennél
hozzám, sohasem hódíthatnál vissza, mert büszkeségem
felülmúlja szerelmemet is. Megaláztatást sohasem tűrtem el.

— Mily nemeslelkű vagy te édes angyalom, vála-
szolt Ön suttyogva. Nem teszem soha, hogyan is gondol-
hatsz erre . . .

. . . De hát miért is írom le ezeket? Hiszen ugy
is szívből tépem ki e sorokat . . . Leírom ezeket,
hogy megtudja mily fájdalmat okozott nekem . . .

Füst minden a világon. Még az ön szerelme is,
melyre egy kis szél ráfújt s elrepült messze.

Fél évi ismeretség után elkeltett menem tanulmá-
nyaim folytatni külföldre. Sirt, könyörgött ne menjek el,
de hát távoznom kellett.

Ön megismert egy másik férfit. Nem említem ne-
vét: ugys tudja . . . Kedvességével, szépségével, művelt-
ségével elbájolta azt is. Beleszeretett kegyedbe s mit tett
ön? biztatta azt is, mint engem . . . Miért volt mindez?
Talán azért, hogy azt a férfit elboldondítsa s engem sze-
ressen azért továbbra is. Ha így áll a dolog nemes szívre,
jó lélekre mutat ez? Miért vágyott erre a dicsőségre?
De nem vagyok biztos benne, hogy nem-e azt szerette?
Vagy ha már azt a másikat szerette, miért nem
szólt, miért nem mondá:

— Károly! szívem másé, nem szeretem magát . . .

Én egy szót sem szoltam volna, hanem lemondam volna
őnről, bár fájdalommal is.

De nem így tett.

Minden héten írt egy-egy levelet, annak a másik-
nak nem írt, bár az is távol volt öntől. Minden egyes le-
veléből új erőt merítettem az életre, hisz tudja, hogy
kegyed egy életuntat mentett meg bennem.

Pünkösöd első napja volt.

Az a férfi, ki sora gyanánt szerepel életünkben, el-
mondá, hogy ön engem nem szeretett! . . . Engem csak
boldondított, őt fogadta egyedül szívébe!

Sokat mondott nekem önről, én védtem, de hát a
tények bizonyították a hűtlenségét mellett.

Érjen bármi baj, szerencsétlenség, nagyobb meg-
adással töröm, mint ezt mikor hallottam, mert szétlépte
vele szívemet.

Ezen a napon is kaptam öntől levelet, melynek vé-
gén ez volt írva: . . . . . örökre szerető Ilmád!!

Hogyan lehet ilyen furcsaságokat írni? El higgyem-e?
Nem vagyok köteles szavának hitelt adni, hisz éppen ne-
hány szóval a levél vétele előtt bizonyítá be „az”, hogy
engem nem szeretett.

Itt ülök kis szobámban levelet elől, gondolataimba

merülve írok önnek, írok önhez Ilma . . . utoljára . . .
Mennyire fáj az nekem, hogy én, ki ígértem önt soha
el nem hagyni, bontom fel azt a kapesot, mely szíveink
között van.

Hiába akartam ön tettét mentetgetni, nem sikerült,
tehát a válás perce elérkezett.

Nem írja le tollam, mit érez a szívem, hiszen gon-
dolhatja hogy olyannal szakítani, ki lelkem fele volt, kit
szívből önzetlenül, tisztán szerettem s kit még most is
szeretek, kivel folyton érintkeztem, mennyire fáj az a
szívnek.

Nincs más hátra, mint vigasztalni magunkat. Önt
vigasztalja az, hogy nem szeretett. engem pedig az idő,
mely minden sebet többé-kevésbé behegeszte. Önt majd
elfogják a házi gondok, engem pedig a tanulmányaim.
Akkor is kegyedre fogok gondolni. Habár ez utolsó leve-
lem mit olvas, mégis fogok írni mindennap önhez, de
azt nem fogja látni, s nem küldöm el, mert azt ugysem
érténé meg. Az önzetlen igaz szerelem van benne leírva,
de azok mind az én országomban, hol az ideálok élnek,
tartoznak, azt nem érti meg, mert „nem egyezik termé-
szetünk” mint egy haragos pillanatban szememre vető
egykor.

Az asztal-fiókom sötétségébe zárom azokat.

Mikor ezt bevégeztem előveszem az emlékeket.

Legelőször is egy papírlap kerül elő a fiokból . . .
Ez volt kezdete szerelmünknek . . . erre írta azokat a
boldogító sorokat . . . Azután egy kis levél, mely biztat,
hogy jölvégezzem külföldi tanulmányaimat s küzsem az
élet terhével, majd jobb lesz az midőn ketten osztjuk azt.
Aztán még egy illatos levélke, mely a boldogságról be-
szól . . . egy harmadik . . . egy negyedik is előkerül,
mind megannyi tele van szerelummel, boldogsággal, mit
én soha, soha nem érek el . . .

Hanem azért én boldog vagyok . . .

Azután előveszem az arcképeket. Ez a legkedvesebb
emlék. El-elnézem s azt veszem észre, hogy csókolgatom
és beszélek hozzá, hátha a távolban is megért az, kit
ábrázol a kép.

De azért én boldog vagyok, habár nem is enyém
az, kit magaménak tartottam, boldog vagyok, mert be-
szélek hozzá és felidézem azokat a boldog perczeket, mi-
ket együtt éltünk rövid, igen rövid ideig. Megelőszem
ezzel is . . .

Midőn ezeket olvassa kegyed, nevetni fog. Nem,
kacagni fog, ez illik legjobban rózsás ajkaira s felkiált:
„Szegény, szegény gyerkőc!” szánakozni fog rajtam s
majd aztán nemsokára feled . . . Holnap más férfit csal
a lépre azért, hogy azt itt a faképnél hagyja.

Nem való az ilyen élet erre a földre . . . Tekintsen
csak vissza múltjába s nézze, hány férfit tett szerencsét-
lenné, kiket megcsalt, szerelmet hazudva nekik, nézze
jellemét s tekintsen a jövőbe s belátja, mily élete volt
és lesz önnek . . . Kegyetlen szíve hány férfit csal még
meg. Ha ilyen szívek nem volnának, nem lenne oly sok
fájdalom, mit csalódnak neveznek az emberek . . .

Egyet kérek még öntől. Ha megteheti, gondoljon
arra a férfire, kit gyerkőcnek nevezett 22 éves kora da-
cára is, kit oly boldoggá és boldogtalanná tudott tenni
nehány hó alatt . . .

II.

Láztól égő arccal írta e sorokat Bodnár Károly. Le-
hajta fejét a levélre s mikor felemelte, nedvesek voltak
szemei . . . Maga adta fel a levelet, nehogy elveszzen

Azután számálta az időt két napig. Kiszámította
az órákat, melyben ő olvasni fogja. Megérkezett az az idő is

— Ma kapta meg . . . talán már olvassa is . . .
most van az elején, most a közepén . . . most van ott,
hol írom: „nem való ilyen élet e földre . . .”

Egy gondolat cikizkázott át agyán és másik perc
ben iparkodott a vonat felé.

— Nem. Nem leszek gyilkosa. Megérti ő, mire
előztem túlhevemben, mikor ezt írtam. Még megteszi az
a boldog leány. Nem engedhetem.

Elfelejtette ebben a perczben azt, hogy lemondó
levelet írt két nappal ezelőtt, csak azt tudta, hogy szere-
leti még mindig forrón, nagyon.

A vonat is lassan ment, legalább úgy tűnt fel.
Egész nap utazott. De hát lassan elult az idő. Mikor
befelé sietett a városba, azon gondolkodott, vajjon mit
szóljon, mit mondjon? Vissza vonja e mind azt, mit írt?
Megkérje-e őt, hogy fogadja vissza a kegyeibe?

Megérkeztek.

Végig ment vagy három folyosón s ott a végén
benyitott a konyhába. Nagy csend volt az egész lakás-
ban. A konyhában rábukkant a házi asszonyra.

— Eljöttem — szolt sápadtan Károly, de a nő
félbeszakította:

— Mi tetszik?

— Nem ismer nagysád engem? Bodnár Károly
vagyok, együtt voltunk három hóig V-ben.

— Ismerem s emlékszem is rá; nézze mily nyo-
mokat hagyott maga után. Ismeri-e s ezzel kinyitá a szoba
ajtáját, hol félhomály uralkodott. A fehér ágyon Ilma
feküdt. Károly örülten rohant az ágyhoz.

— Hát megtette? Meg. Istenem, hiszen nem ugy
gondoltam. Nem is ugy értettem annak a levélnek utolsó
szavait. Nagyon beteg, lázas beteg voltam akkor s nem
is tudtam, mit írék a papírra. Ne halj meg édesem! s
megkapta a bágyadtan fekvő leány kezét, csókokkal el-
halmozva.

— Ki lesz az én vigasztalóm? kivel élek én bol-
dogan, ha te elhagysz? Megbocsájtok mindenért, ugy-e
te is megteszed nekem?

Nem gondolt most másra, mint csak arra, hogy
ismét ott van annak közelében, kivel annyi boldog per-
czet töltött el.

— Rosszat írtam neked, folytató kis idő múlva,
ugy-e édesem? Visszavonom térden állva, csak engedj
meg . . . Tekints rám . . . ugy megnyugszom akkor,
mikor rám nézel? . . . boldog vagyok . . . szeretlek.

A leány bágyadtan simitá végig a férfi gondör ha-
ját. — Nem halok meg, sugá lassan.

Az orvos, ki eddig némán szemlélte a jelenetet,
félrehívta Bodnárt. — Ne izgassa őt, tul van már a ve-
szélyen, szerencsére idejekorán érkeztem, a mérge nem
hatott, pedig csak egy hajszál tartotta — ugy bizony.

Bodnár nem felelt, válasza egy erős, férfias kézszo-
ritás volt.

E pillanattól kezdve nem mozdult el Károly Ilma
ágyától, ki napról napra jobban magához jött.

Egy hét múlva kiment Károly a parkba friss leve-
gőt szívn. Egy bokornál találkozott Annával, Ilma nő-
vérével.

Miről beszélgettek volna, ha nem Ilmáról?

— Mily hatást tett Ilmára a levél?

— Testvérem, midőn a levelet megkapta átválto-
zott.

Midőn a végére ért, roppant komoly lett. Nekem elmon-
dá a tartalmát s csak annyit mondott, hogy előbb meg-
kérddezhetne volna tőle, vajlon mind az igaz-e, mit az a
másik beszélt? Beismerte, hogy azt a férfit boldondította,
de tagadta, hogy önhez hűtlen is lett volna. Többet nem
szólt, hanem kiment a kertbe, hol reggel találtak meg:
még reggel akart véget vetni életének. Egy levelet is ta-
láltunk nála, melyben ugyanazt írja le, mit önnek elmon-
dottam.

— De, kedves Anna, miért vágyott ő nagyobb di-
csőségre? Hisz engem teljesen lebilincselte már. Talán
nem voltam neki elég?

— Hát tudja meg, hogy minden szép lány még
nagyobb hódításokra vágyik, de ha egyszer igazán sze-
ret, akkor ettől nem tántorul el soha. Tehát nem kell
félre érteni.

— Nem lettem volna vele boldog soha — válaszolt
komoran Károly — de hát nem tehetek róla. Meggon-
doltam a dolgot. Elmegyek. Egy szót sem szólok róla
többet, még arról sem, hogy itt voltam. Azért igen ké-
rem vigasztalja őt, mint én tudtam volt a bánatában,
szomorúságában. Beszéljen neki jobb jövőről, majd bol-
dogabb lesz . . . Mert ha tudni fogom azt, hogy szo-
moru lesz, fájdalomaimban nem tudom, mit tennék. Ugy-e
megteszi?

Anna fejével bólintott.

— Köszönöm, ezerszer köszönöm — szolt Bodnár,
hevesen megragadva a leány kezét, azután elereszté,
megfordult és eltávozott.

Anna meglepetése miatt nem jutott szohoz, hanem
szemeivel messze kísérté azt a férfit, ki annyit szenve-
dett és szenvedésében mégis oly rendithetlen megadást
tanúsított.

Aztán megfordult, s lassu lépésben ment a lakás
felé.

. . . A szerelmi csalódásban is szerencsés azon
férfi, a kit vigasztal azon tudat, hogy azon nővel, ki el-
hagyta, ugy sem lett volna boldog . . .

Közgazdaság.

Az „artel”.

Az oroszoknak, ugyszólvá vérében fekszik a szövet-
kezés hajlama. Legjobb bizonyítéka ennek az „artel.” —
Mindszónálta e hajlam, eltekintve a kézműves egyesüle-
tektől, komolyan csupán az artelben jutott érvényre s itt
is tulnyomólag a pénzszerezés céljából, tehát egészen egy-
oldaluan. De azért ez intézmény sajátos érdekességgel
bir, minthogy egyetlenegy más államban sem található,
legalább nem mint nemzeti tulajdonság.

Teljesen szabadon, bárminemű törvényes befolyás
nélkül s még ma is érintetlenül a törvény paragrafusai-
tól vagy egyéb szabályzatoktól fejlődött ki az artel, mely
Oroszország társadalmi és közgazdasági életének minden
ágában föllelhető s csupán ott szorul háttérbe, a hol a
nagyipar érvényesül. Az artel tulajdonképen nem más,
mint több egyének szabad elhatározásukon alapuló szö-
vetkezése pénzszerezés céljából

Az artel a legrégibb orosz intézmények közé tarto-
zik. Már a 10. században tétetik említés II. Katalin cá-
nő ukáza által felosztott artelről, mely katonai szerve-
telzet birt s a dujepéri hafászatra irányult. Oroszország-

ban ugyanis roppant nagy a hasznosság, a mi természetes is, ha meggondoljuk, hogy az oroszoknak egy évben 210 böjtnapjuk van. — A dnjeperi halászközött még ma is fennáll egy ehhez hasonló szervezet, mely a régítől csupán abban különbözik, hogy a „főnökség“ mindennap sorba megy s a nyereség minden este felosztatik.

Ezenkívül számosak a szállítási és áruktározási artelek. Délországi aratás után, kivált ha a termés beült, egész szekérkaravánokkal találkozik az ember, melyek elé ökrök vannak befogva. Minden szekér saját számlájára fuvarozik, de minthogy a szekértulajdonosok száma csekély, a haszon legnagyobb része a vállalkozó zsebébe follik, a ki szekereit drágán bérbeadja az arteleknek.

Ósrégi a vidéki postaszolgálat céljából létesült artelek. A postaszolgálatot oly parasztok végzik, a kik megfelelő kocsival és három lóval bírnak. Az artelek ezen nevére a fokozódó szükséglettel mindjobban kiterjedt s ugyászolva kormányintézményre lett, ámbar a kormány csakis a vállalkozókkal (potschter) érintkezett, de magával a szolgálattal mit se törődött.

Különösen sajtóságosak az archangeli nők artelei, melyek az angol hajókra való gabona raktározással foglalkoznak. Egy-egy asszony nyáron át 250—600 rubelt is megkeres. Az áruktározásra Délországon az u. n. drogálik vállalkoznak, kik főnökük alatt állanak, a ki üzleteiket megköti és intézi. A munkabér egyenlően osztatik fel.

Az ácsok és kőművesek vándorló-arteletet képeznek, melyek élén a vállalkozó (riadschik) áll. Az utóbbiak rendszerint a jaroslavi kormányzóságból valók, melynek lakói híresek vállalkozói szellemükről s intelligenciájukról. Hogy állását lehetőleg kizsákmányolja, az nagyon természetes. Így pl. az ily artelek riadschikja, mely nyolc kőművesből állott, egy esztendő alatt 1000 rubelt szerzett magának 2280 rubel összeresettel.

Uralban és Szibériában artelek alakulnak ércet keresésére és kiaknázására. A mint a kormánytól megkapják a concessziót, mindenki bizonyos összeget „tesz be.“ A nyereség egyenlően osztatik fel, de legtöbb esetben veszteséggel járnak az éfélé vállalatok. Nem ritka eset, hogy egész falvak elszegényedtek ily módon s államsegélyt voltak kénytelenek igénybe venni, hogy ismét keresetképesekké legyenek. Csak elvétve fordul elő, hogy ilyen községek meggazdagodnak.

Másnemű arteleknél is elő szokot fordulni, hogy bizonyos összeget kell betenni az artelek tagjainak. Pl. az újsághordóknál térképek stb. beszerzésére, továbbá a nagyobb városokban a bizományosoknál és az orosz és tatár nemzetiségű „pincérek“nél, az utóbbiak mintegy husz évvel ezelőtt borraválólókból oly tőkét raktak össze, hogy azzal Péterváron vendéglőt nyitottak, mely virágzásnak indult. Ma már nemcsak az összes nagyobb városokban vannak vendéglők, hanem az oroszországi vasuti vendéglőket is mind kiberekék s több millió rubelnyi forgalmat csinálnak évenként. Az orosz pincérek artelejének ezenkívül még két híres szállodája is van Péterváron és Nischni-Nowgorodban.

Nagyon számosak a mezei munkás-artelet, melyek nagyobb területek közös megmunkálására létesülnek. A fogat-tulajdonosok rendszerint az artelek főnökei. A munka a szerint oszlik meg, a milyen képességű és erejű az illető, a haszon pedig a végzett munka arányában. A birtok tulajdonosa rendszerint a termés felét kapja a másik fele az artelek között osztatik szét: Ezen artelek kivül vannak még a behordásra, cséplésre stb. alakult külön artelek.

Kiváló fontossággal bírnak a tőzsdé- és adóügyi artelek. Ezek alpeve az hogy, az artelek minden tagjáért felelős. A főfeltelet tehát a személyes becsületesség és megbízhatóság. Ez okból s mivel a becsületen eljárás náluk szerfelett ritka, nagy tiszteletben állanak s tagjait a banküzletek és nagykereskedők szívesen alkalmazzák hivatalnokok gyanánt.

Ez artelek mellett, melyek közvetlen pénzszerzésre irányulnak, léteznek olyanok is, melyek hitel adására, tűz- és állatjárvány-biztosításra stb. szolgálnak. A leggyakoribbak a fogyasztási artelek, melyek különösen a hadeseregben igen elterjedtek. Ez u. n. zászlóalj-artelet a parancsnok felügyelete alatt állanak ugyan de az u. n. igazgatóságban egyetlen egy tiszt sincs; csupán az altisztek és a legénység intézik annak minden ügyét. (M. Föld.)

Chilialétróm-trágya rozs alá.

A trágyák közül ujabban a chilialétróm az, melyre a gazdák figyelme leginkább irányul. Az ideai tavaszon különösen sűrűn kínálták és gyakran s sokaktól lehetett hallani a „chili“ emlegetését, jelölés annak, hogy a trágyaszar szélesebb körökben kezd népszerűvé válni. Erre való tekintetből érdekeznek találjuk Marek tanárnak egy szorgosan keresztülvitt kísérletét, mely arra irányult, hogy a fokozatos chili-adagolás hatását a rozstermelésre megállapítsa.

Egy igen termékeny talajon a rozst 15 centiméter sortávolságban, 33.3 négyzetcentiméternyi nagy parcellákba vetették el; május 10-én trágyázattal meg chilialétrómmal és pedig oly mennyiségben, mely reggelenként (kb. egy magyar hold) 15, 30, 45 kg. légenynek felelt meg. A rozst teljesen normálisan fejlődött. Az aratásnál a következő eredmény mutatkozott hektáronként:

	szem	szalma
	kilogramm	
Trágyázatlan	2891	10.389
15 kg. légeny	2904	10.625
30 „	3010	10.705
45 „	3478	10.575

E szerint a chilialétróm-trágya által úgy a szem, mint a szalmáhozam fokozódása lett elérve és mint látható, a szemnél a hozamnövekedés nagyobb, mint a szalmánál. A hozamtöbblet hektáronként:

	szem	szalma
	kilogramm	
15 kg. légenynél	207	239
30 „	318	316
45 „	787	186

s 40-86, 60-61, illetve 144-70 márka értéket képvisel; ha most ebből a trágyázás költségeit: 20-50, 40-50 illetve 60-50 márka — leszámítjuk, a tiszta nyereség lesz:

	20-36 márka
15 kg. légenyből	21-11
30 „	84-20
45 „	

E kísérlet által több ellenvetés, melyet a chilialétróm-trágyázás ellen még felhozunk, megcáfoltatik; különösen az, mintha a chilialétróm inkább a szalma, mint a szemképződést mozdítaná elő. A fentebbi számok ép ellenkezőleg azt mutatják, hogy a szemképződés sokkal jelentékenyebb mérvű, mint a szalmáé.

Egy másik ellenvetés a szem minőségére vonatkozik, a mennyiben azt állítják, hogy a chilialétrómmal trágyázott földek könnyebb minőségű gabonát adnak, mint a nélkül. E kísérlet pedig azt mutatja, hogy a chilialétrómmal trágyázott parcellákon a szem nem csupán térfogatsúly, hanem abszolút súly szerint is nehezebbek voltak, mint a többi parcellán.

Volt ugyanis a szemek súlya:

	1 literben	1000 szem
	gramm	
Trágyázatlannál	616	21-36
15 kg. légenyénél	520	21-94
30 „	640	22-80
45 „	634	22-72

Végül a kísérlet eredményei azt mutatják, hogy a szem anyagi tartalmának csökkenése, mitől a chilialétrómozásnál oly sok gazda eddig félt, jelentékeny mértékben eddig nem következik be.

Volt ugyanis 100 rész szárazanyagban a proteintartalom:

	szem	szalma
Trágyázatlannál	17-18 százalék	5-44 százalék
15 kg. légenyénél	17-75 „	5-38 „
30 „	16-78 „	4-50 „
45 „	17-37 „	5-13 „

A kevesebb trágyát nyert szemnél mutatkozó esékly protein kevesebbet, a termés mennyiség-többlete s a szem súlytöbblete bőven kiegyenlíti. (M. Föld.)

Felelős szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÜRÖK BERTALAN

Kiadótulajdonos: WOKÁL JÁNOS.

HIRDETÉSEK

Hamisított fekete selyem. Egészük el azon selyemintát, melyből venni szándékszunk, s a netaláni hamisítástól azonnal meggyőződhetünk. A valódi tisztán festett selyem összekonkorodik, elalszik s világosbarna színű hamut hagy hátra. Míg a hamisított selyem (könnyen zsiros lesz és török) lassan ég és a keresztzálak későre hamvadnak el, (ha nagyon sok zsiros anyag nehezíti) és sötétbarnu hamut hagy hátra, míg a valódi selyem konkorodik és nem facsardik, ha a valódi selyem hamvát összenyomjuk szerteszál, még a hamisított nem. A HENNEBERG féle ca. és kir. udvari szállító, selyemgyár raktár ZÜRICH-BEN, szívesen küld az ő selyemszövet mustraiból mindenkinék és szállít egyes és nagyobb darabokat bér és vámmentve a hához. Levelekre 10 kros bélyeg.

Sz. 202—1891.

Arverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz 102 §. értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbírószág 371—1891. számú végzése által Liissauer Sámuel et Söhne budapesti cég javára balázsfalvi Lieblch Izidor ellen 100 frt tőke, ennek 1890 év szeptember hó 15. napjától számított 6% kamatai és eddig összesen 23 frt 35 kr perköltség követelés erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság lefoglalt és 376 frtra becsült 1 drb wertheim cassa, 78 pár férfi és női bőr papucs, 9 pár női brüner topánka és 13 pár gyermek-topánkából álló ingóságok nyilrános árverés útján eladtnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. járásbírószág 1045—891 sz. kiküldést rendelő végzése folytán a helyszínen, vagyis Balázsfalván alperes lakásánál leendő eszközésére 1891. augusztus hó 17-ik napjának délelőtt 9 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg: hogy az érített ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LY. t.-cz 107 §. értelmében a legtöbbet ígérnek becsáron alul is eladni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t.-cz 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő. Végül felhívtnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárúbi a végrehajtató követelését megelőző kielégítéshez tartanak jogot, e mennyiben részükre foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, elsőbbségi bejelentéseiket az árverés megkezdéseig alóirt kiküldöttnek vagy írásban beadni, avagy pedig szóval bejelenteni tartoznak.

A törvényes határidő a hirdetménynek a bíróság tábláján kifizetését követő naptól számítatik.

Kelt Balázsfalván, 1891. július hó 30.

THÁT GYÖRGY, kir. b. végrehajtó.

3123—891. tkvi.

Arverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbírószág, mint telekkönyvi hatóság által Fazset Dumitrunak Krizsán Dumitru és társai elleni végrehajtási ügyében végrehajtató kérelmére a végrehajtási árverés 150 frt tőkekövetelés, ennek 1889 évi szeptember hó 5-ik napjától járó 6% kamatai 12 frt 50 kr perbeli, 8 frt 50 kr és 11 frt 18 kr végrehajtási már megállapított, valamint a jelenlegi 6 frt 50 kr s jelen kéreésért 2 frt 50 kr és a még felmerülő költségeknek kielégítés végett végrehajtást szenvedők Krizsán Dumitrunak a felső gáldi 355. sz. tjkvben A+1—3 rendsz. a ingatlanaira 72 frt, Krizsán Linánaak a felső-gáldi 353 sz. tjkvben A+1—6 rz. a ingatlanaira 120 frt és végül Krizsán Nikulae és Linánaak a felső-gáldi 356. sz. tjkvben A+1 rz. 56. 57. hr. szám alatti beltelkére 180 frt ezennel megállapított kikiáltási árban elrendeltetik.

Az árverés 1891-ik évi szeptember hó 27-ik napján d. e. 10 órakor Felső-Gáld község házánál fog megtartatni.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10 %-át végrehajtató kivelételevel készpénzben vagy óvadékhépes értékpapírban letenni.

Vevő köteles a vételárt az árverés jogerőre válta után 2 egyenlő részletben 30, 60 nap alatt, minden egyes vételári részlet után az árverés napjától számított 6%-os kamattal együtt a nagyenyedi kir. adóhivatalnál, mint bírói letéti pénztárnál lefizetni.

A bánatpénz az utolsó részletbe fog beszámíttatni.

Az árverési feltételek a hivatalos órák alatt ezen kir. bírószág mint telekkönyvi hatóságnál és Felső-Gáld község előjáróságánál tekinthetők meg.

A kir. járásbírószág, mint könyvi hatóság.

Nagyenyed, 1891. május hó 25.

Vincenzi, kir. aljárásbíró.

Melyik lapra fizessünk elő?

Gazdag tartalmánál, nagy terjedelménél fogva a legolcsóbb magyar lap az 14—34

„EGYETÉRTÉS“

a mely az új évvel immár 25-ik évfolyamába lépett. Ez a magyar olvasó közönség lapja. Hiteles forrásokból származó értesüléseink gyorsasága, alaposága és sokasága, rovataink változatossága, kitűnősége, a különböző olvasmányok gazdag tárháza tették az „EGYETÉRTÉS“-t népszerűvé. Az országgyűlési tárgyalásokról a legérdekesebb s e mellett tárgyilagos hű tudósítást egyedül az „EGYETÉRTÉS“ közöl. Gazdasági rovata elismert régi tekintélynek örvend. A magyar kereskedő s gazdalközönség nem szorul többé idegen nyelvű lapra, mert az „EGYETÉRTÉS“ kereskedelmi s tőzsdéi tudósításainak bőségével s alaposágával ma már nem versenyezhet más lap. A kereskedő s iparos s a mezőgazda megtalálja mindazt az „EGYETÉRTÉS“-ben, a mire szüksége van. Változatosan szerkesztett tárcájában, annyi regény olvasmányt ad, mint egy lap sem. Két, három regényt közöl egyszerre, úgy, hogy egy év alatt 30-40 kötetnyi regényt, részint eredetit, részint a külföldi legjelesebb termékeket jó magyarságu fordításban kapnak az „Egyetértés“ olvasói. A ki olvasni valót keres és a világ folyásáról gyorsan és hitelesen akar értesülni, fizessen elő az „EGYETÉRTÉS“-re, melynek előfizetési ára egy óra 1 frt 80 kr., negyedévre 5 frt s egy évre 20 frt. Az előfizetési pénzek az „EGYETÉRTÉS“ kiadóhivatalába küldendők. Mutatványszámot a kiadóhivatal kívánatra egy hétig ingyen és bérmentve küld.

Nyomatott Wokál Jánosnál Nagyenyeden.

Sze

A KI

lap

köz

Wokál

az el

berm

Kézta

A

A het

kozásnak e

redukálható

kitási kísér

csak azt k

ben a béki

foglal el,

radikalisab

szeg felosz

hogy a ko

mérsékelt

hassanak.

hivatalos

lenleg mé

jük, de h

gyalások

Érde

azon me

lyamán k

ket minde

tesen kizá

magának

mit sem a

lanitásból.

E ter

hogy van

1. A

kr. azon k

népiskola

láját. A va

* Szive

elátva, mert

Abrudba

Egysz

sorai, mely

középterm

nyírott feke

tösbe, fehér

a milyenke

bisoz stucal

felszöllaltak

kapitány ur

mire a par

tulajdon löve

feldl, alig

Ezen

dőzes, szur

mennyit ces

férjak, asz

Itt kö

ben a legu

dékenység

tenők, a va

undorító ké

Átalán

a 600-at fe

hetett mint

Midőn

lakoztak vol

helyzetükb

szomjuzobó

előállítások

mindnyájok